

2013-11-12

B E S L U T S P R O M E M O R I A

FI Dnr 13-6295

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ändringar i regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Sammanfattning

Finansinspektionen beslutar om ändringar i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2009:1) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Med ändringen anpassar Finansinspektionen den så kallade ekvivalenslistan till de överenskommelser som gjorts inom EU:s expertkommitté mot penningtvätt och finansiering av terrorism.¹ Ändringen innebär att staterna Indien och Sydkorea läggs till på listan, och att Argentina, Nya Zeeland och Ryssland tas bort.

Att Finansinspektionen uppdaterar föreskrifterna är viktigt inte bara för att uppfylla internationella åtaganden som Sverige har förbundit sig till, utan också för att underlätta för svenska finansiella företag att bedöma riskerna med att ha affärsförbindelser med kunder i en stat utanför EES.

Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ The Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing (EGMLTF). Tidigare The Committee on the Prevention of Money Laundering and Terrorist Financing. (CPMLTF).

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen	3
1.2	Bakgrund	3
1.3	Nuvarande och kommande regelverk	4
1.4	Regleringsalternativ	4
1.5	Rättsliga förutsättningar	4
1.6	Ärendets beredning	4
2	Motiv och överväganden	5
3	Förslagets konsekvenser	5

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Föreskriftsändringen föranleds av att man inom EU:s expertkommitté mot penningtvätt och finansiering av terrorism har kommit överens om att lägga till och ta bort stater från den så kallade ekvivalenslistan, det vill säga förteckningen över de länder utanför EES som anses tillämpa krav som motsvarar de som anges i det tredje penningtvättsdirektivet.

Målet med ändringarna är att anpassa den lista över ekvivalenta stater som finns upptagen i 9 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2009:1) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna) i enlighet med den senast reviderade ekvivalenslistan. Ändringen innebär att Argentina, Nya Zeeland och Ryssland tas bort från listan och att Indien och Sydkorea läggs till.

Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2014.

1.2 Bakgrund

I augusti 2005 antog EU ett tredje penningtvättsdirektiv². Direktivet har genomförts i Sverige genom lag (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen), förordning (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen) och penningtvättsföreskrifterna. Regelverket gäller bland annat för fysiska och juridiska personer som driver bank- eller finansieringsrörelse, livförsäkringsrörelse, viss annan finansiell verksamhet, försäkringsförmedling, verksamhet med utgivning av elektroniska pengar, fondverksamhet samt vissa verksamheter med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster.

Artikel 11 i penningtvättsdirektivet medger vissa lättnader för företagen i fråga om krav på kundkännedom för vissa kunder inom EES. Dessa lättnader kan även tillämpas på sådana kunder i ett tredje land, om det landet har fastställt krav som motsvarar de som ställs i direktivet och utövar tillsyn över att kraven följs. Enligt direktivet kan EU-kommissionen fatta beslut om att ett tredje land inte uppfyller erforderliga krav. Kommissionen har däremot inte befogenhet att besluta om vilka länder som anses tillämpa krav motsvarande de som anges i penningtvättsdirektivet. I syfte att nå samsyn mellan medlemsstaterna och för att underlätta för berörda företag kom medlemsstaterna med kommissionens bistånd 2008 överens om vilka stater utanför EES som ska anses tillämpa krav som motsvarar de som anges i tredje penningtvättsdirektivet.³ Överenskommelsen formaliserades i en förteckning över de så kallade

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism.

³ Sammanfattande protokoll från det femtonde mötet, kommittén för förebyggande av penningtvätt och finansiering av terrorism, Bryssel, 17/18 april 2008.

ekvivalenta staterna och kommissionen åtog sig att publicera denna ekvivalenslista. Listan är inte bindande men kan på frivillig väg genomföras av medlemsstaterna. Regeringen ansåg vid genomförandet av det tredje penningtvättsdirektivet att det inte var lämpligt att direkt i penningtvättslagen ange vilka länder som är ekvivalenta. I stället gav regeringen Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka stater utanför EES som uppfyller villkoren för sådana stater i penningtvättslagen. Ekvivalenslistan förblev oförändrad fram till 2011 då medlemsstaterna kom överens om att följa en process för att se över och revidera listan. I överenskommelsen tog medlemsstaterna på sig ansvaret att offentliggöra ekvivalenslistan i sina respektive länder och kommissionen åtog sig att publicera densamma på sin webbplats.⁴ Ekvivalenslistan har därefter reviderats vid tre tillfällen, senast i juni 2012.⁵

1.3 Nuvarande och kommande regelverk

Bestämmelsen i artikel 11 i penningtvättsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom 2 kap. 5 § 2 b, 4 och 9 b penningtvättslagen samt i 9 kap. 1 § penningtvättsföreskrifterna där de länder anges som uppfyller krav som motsvarar de som ställs i direktivet.

1.4 Regleringsalternativ

Ett alternativ kan vara att inte uppdatera den lista över ekvivalenta stater som finns i penningtvättsföreskrifterna. Detta kan dock vara vilseledande för företagen eftersom de svenska föreskrifterna därmed inte stämmer överens med expertkommitténs senast uppdaterade ekvivalenslista. Det kan också motverka ändamålet med listan, det vill säga att nå en samsyn inom EU om vilka stater som ska anses vara ekvivalenta. Finansinspektionen bedömer därför att det är lämpligt att uppdatera förteckningen i 9 kap. 1 § penningtvättsföreskrifterna.

1.5 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionen får med stöd av bemyndigandet i 8 kap. 1 § 4 penningtvättslagen och 18 § 4 penningtvättsförordningen meddela föreskrifter om vilka stater utanför EES som uppfyller villkoren i 2 kap. 5 § 2 b, 4 och 9 b samt uppfyller villkor för tillämpning av bestämmelserna om utomstående enligt 2 kap. 3 § tredje stycket.

1.6 Ärendets beredning

Finansinspektionen har i detta regelarbete valt att inte samråda med någon extern referensgrupp, då ändringarna är mindre omfattande och endast består av uppdateringar.

⁴ Samförståndsavtal mellan EU:s medlemsstater om förfaranden och kriterier för erkännande av tredjeländer som anses ge likvärdiga garantier enligt penningtvättsdirektivet (2005/60/EEG).

⁵ Samförståndsavtal mellan EU:s medlemsstater om tredjelands likvärdighet med penningtvättsdirektivet (2005/60/EEG), juni 2012.

Ändringsförslaget har remitterats till 37 externa myndigheter och andra organisationer. Ingen remissinstans har lämnat synpunkter på den föreslagna föreskriftsändringen.

2 Motiv och överväganden

Det finns enligt 2 kap. 5 § penningtvättslagen möjligheter för företagen att göra undantag från kravet på grundläggande kundkännedom och löpande uppföljning av affärsförbindelser inom EES. Det framgår vidare av samma bestämmelse att dessa undantag även kan tillämpas på kunder från ett land utanför EES om landet i fråga har fastställt krav som motsvarar de som ställs i direktivet och att det utövas tillsyn över att bestämmelserna följs. Det är viktigt att ha i åtanke att det även för dessa kunder ställs vissa krav på att uppnå kundkännedom i vart fall till den grad att tillräcklig information samlas in för att fastställa om undantagsbestämmelsen kan tillämpas samt för att kunna leva upp till regelverkets övriga krav. I praktiken handlar det alltså om ett förenklat förfarande för att uppnå kundkännedom. Ett företag ska dessutom vidta åtgärder för att uppnå kundkännedom om det finns misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism oavsett eventuella undantag.⁶ Företagen måste följaktligen alltid värdera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism i det enskilda fallet.

Inom EU:s expertkommitté mot penningtvätt och finansiering av terrorism har man bedömt att Argentina, Nya Zeeland och Ryssland inte längre kan anses ha system för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism som är likvärdiga de krav som ställs inom EU. Dessa länder har därför strukits från ekvivalenslistan. Indien och Sydkorea har dock tillkommit på denna lista som länder med krav motsvarande de som ställs i direktivet och vars krav är föremål för tillsyn. Den förteckning över stater som finns upptagen i 9 kap. 1 § penningtvättsföreskrifterna stämmer således inte längre överens med ekvivalenslistan. Det är därför angeläget att Finansinspektionen uppdaterar föreskrifterna i enlighet med den senaste ekvivalenslistan. Att Finansinspektionen ser över föreskrifterna är viktigt inte bara för att säkra att Sverige uppfyller sina internationella åtaganden, utan också för att underlätta för svenska finansiella företag att bedöma riskerna med att ha affärsförbindelser med kunder i en stat utanför EES.

3 Förslagets konsekvenser

Ändringarna i föreskrifterna kan medföra konsekvenser för samtliga företag som omfattas av penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna. I praktiken betyder detta att majoriteten av de företag som driver finansiell verksamhet såsom exempelvis bank- och finansieringsrörelse, livförsäkringsrörelse och fondverksamhet träffas av förändringarna. Dessa företag kan således komma att beröras av ändringarna när det gäller deras möjlighet att få göra undantag från bestämmelser om grundläggande

⁶ Proposition 2008/09:70 Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet, s. 91.

kundkännedom och fortlöpande uppföljning av affärsförbindelser, samt i situationer där företagen enligt 2 kap. 3 § penningtvättslagen förlitar sig på åtgärder för kundkännedom som har utförts av en utomstående med hemvist utanför EES. Antalet företag som omfattas av penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna är närmare 4 000. Det är svårt att bedöma exakt hur många företag som i sin verksamhet utnyttjar de aktuella möjligheterna, men att de är av betydelse för i vart fall vissa företag som exempelvis större banker, står dock klart.

Ändringarna medför konsekvenser för finansiella företag som har affärsförbindelser med kunder från något av de länder som tagits bort eller lagts till på ekvivalenslistan. Konsekvenserna består främst av att företagen måste se över sina rutiner. För företag med affärsförbindelse med kunder från Argentina, Nya Zeeland och Ryssland blir det också aktuellt att gå igenom befintliga kunder för att se om de behöver inhämta ytterligare information om kunden för att på ett ändamålsenligt sätt kunna följa upp affärsförbindelsen. Företagen ska anpassa omfattningen av de åtgärder de behöver vidta i detta arbete, efter risken för penningtvätt och finansiering av terrorism.

För svenska företag som har affärsförbindelser med kunder från Indien och Sydkorea innebär det nya möjligheter att använda sig av undantag från att utföra grundläggande åtgärder för kundkännedom och fortlöpande uppföljning av affärsförbindelser. Detta undantag kan tillämpas så länge omständigheterna i övrigt inte pekar på hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Företagen har också möjlighet att gå igenom befintliga kunder för att se om det med hänsyn till risken i det enskilda fallet är lämpligt att använda sig av undantagsbestämmelsen. Detta är utifrån ett konkurrensperspektiv positivt då svenska finansiella företag får samma möjlighet som övriga finansiella företag inom EU att använda sig av möjligheterna till undantag.

De ekonomiska konsekvenser som dessa ändringar kan medföra för företag som har kunder bland såväl de länder som tagits bort som de som lagts till på listan är bland annat en engångskostnad i form av en administrativ kostnad för att se över interna rutiner och processer samt ytterligare en engångskostnad för att se över och riskbedöma den befintliga kundstocken. Därtill kan det för de företag som har affärsförbindelser med kunder från Argentina, Nya Zeeland och Ryssland tillkomma löpande kostnader gällande kunder från dessa länder då ytterligare information kan behöva inhämtas vid kundkännedomsförfarandet samt vid löpande uppföljning av affärsförbindelser. För företag som har kunder från Indien och Sydkorea kan de löpande kostnaderna i stället komma att minska om företaget bestämmer sig för att använda sig av möjligheten till undantag från kravet på grundläggande kundkännedom och löpande uppföljning av affärsförbindelser med kunder från dessa länder.